

† Jakob Nemec.

1876—1928.

Iz prelepih Slovenskih goric prihaja tužna vest, da je neizprosna smrt ugrabila v najlepši moški dobi našega delavnega in do skrajnosti požrtvovalnega borca — Jakoba Nemca. Ugrabila ga je baš pri delu, kateremu je blagopokojni posvetil sleherno svojo življensko silo, pri delu za dobrobit našega kmeta trpina.

Kakor skalnati breg, ob katerega se zaman zaganjajo razburkani valovi morja, je stal v svojem okraju, visoko vihteč zeleni prapor kmečkega gibanja. Vihtel pa ga ni samo z lepo, prepričevalno, očetovsko besedo, temveč v še mnogo večji meri s svojim vzglednim, nesebičnim, poštenim delom, ki je bilo vredno pravega

vojščaka Matije Gubca. Ni bilo v njegovem okolišu organizacije, namenjene povzdigi in dobrobitu tamošnjega kmeta, da ne bi stal v njenih prvih vrstah on — pokojni Nemec. Kot mladeniča ga vidimo v mladinskih in tamburaških društvih, kot moža v gasilskem društvu, podružnici Kmetijske družbe, v čebelarški podružnici, v biko-rejski zadrugi, v hranilnici in posojilnici, v zvezi kmetijskih podružnic za domači okraj, v krajnem šolskem svetu, v okrajnem zastopu (cestnem odboru), na mestu župana, itd. itd. Večina teh gospodarskih organizacij je bila sad njegovega neumornega dela. Vsemu temu moramo prištevati še nešteta predavanja in tečaje, ki so se vršili na njegovo pobudo in pod njegovim spretnim vodstvom. Kot kmetški politični voditelj pa je zavzemal svojemu delu in značaju primerno mesto: bil je stalno član načelstva Slovenske kmetške stranke.

Kaj je bil pokojnik svojim sorojakom, kaj je bil pokretu slovenskega kmeta, to morejo vedeti in preceniti samo tisti, ki so se z njim in v enakih okolnostih borili za pravico zatiranih. Da — porušil se je steber, ki ga bo težko nadomestiti.

Jakoba Nemca ni več med nami. Med nami pa je ostalo njegovo delo, med nami je predvsem ostal njegov vzgled. Temu vzgledu bo slovenska kmetška mladina sledila in tako na najdostojnejši način počastila spomin odpornega borca Stare pravde.

Joža Lovrenčič:

Pereči ogenj.

Povest izpod Jamnika.

o, kam sedeš? Semle zraven Manice, kaj? Samo miru ne boš imel. Manica rada pleše!"

„Pa semle sedi — tu v kotu smo na varnem!“

In stisnili so se in napravili Janezu prostor in je sedel. Porinili so predenj kozarec in mu nalili in so si napili in ko se je stočilo, je prijel Janez za štefan, potolkel z njim po mizi in Turk je bil koj pri rokah, vzel posodo in se čez trenutek vrnil in jo postavil na mizo in še pristavil:

„Tako Janez, po fantovsko — kakor se spodobi!“

Janez je natočil:

„Živio fantje!“

„Živio Janez!“ so zaklicali.

Harmonikar je postal pozoren in se je hotel prikupiti Janezu, računajoč, da se mu bo pri Rožmanovih, ko pride do sva-

tovščine, dobro godilo, in ubral je napitnico in ob prvem akordu so fantje prešli v pesem, držeč kozarce v rokah, obrnjeni proti Janezu:

„Kol'kor kapljic, tol'ko let

Bog ti daj na svet' živet...“

Tudi dekleta so pela in ko so odpeli, so vsi trkali z Janezom.

„Ali greš kaj plesat, Janez?“ ga je vprašala Manica preko mize.

Dekleta so pograbila njeno besedo in že se mu ponuja vse od kraja.

„Poglej, poglej, kar trgajo se zate, ko si tak gruntar, da mu ga ni para! Za nas kajzarje, ki moramo po svetu za kruhom, se pa še ne zmenijo ne“, je rekel Janezu Mihov Ovrenec, ki je prišel za praznike z jeseniških plavžev in je sedel poleg njega.

„Pa ti vse prepustim,“ mu je odvrnil Janez.

„Vse?“ se je oni namuznil. „Ali vidiš, kako se je Manica namrdnila?“

Janez je pogledal in res je videl, da je Manica zavihala nos in se ozirala po drugih. Harmonikar je ubral valček, pari so se zavrteli; Manica je kakor v zadregi prisledla k Janezu.

„Kako je?“ ga je vprašala.

„Kakor sem ti povedal. Oče se ne dajo pogovoriti.“

Dovolj je izvedela.

„Potem išči kar drugo!“ mu je rekla in obsedela in gledala po parih.

Tedaj je vstal od železničarske mize aspirant in se ji približal.

„Gospodična,“ ji je rekel, „ali bi šli z mano?“

Manica je malo zardela, vstala in oklenila sta se in prožno zaplesala.

Janez je zvrnil poln kozarec in ko ga je poveznil, je natočil znova sebi in še Mihovemu in sledil parom. Videl je, kako je Manica od trenutka do trenutka bolj vesela, kako žari v obraz, kako ji železničar šepče na uho, ko zaideta v gnečo in se samo prestopata.

V Janezu je začelo kuhati in vreti.

„Kdo ve, kod je? Prvič ga je tu videla, pa se mu že tako vrzel!“ je menil Mihov, ki je videl, da Janezu nekaj ni prav.

„Gospodična ji je rekel. Manica pa gospodična, hahaha!...“ se je Janez bridko zasmel.

„Železnica je vse prevrgla! Pelji se v vlaku, ljudi je, ko da bi se selilo mesto na deželo, in gospodična sem, gospodična tje —

nalezljivo je. Ob ponedeljkih se ti vozijo naše v Kranj in že jih je prišlo, da se ravna po mestnih. Kmalu bomo morali nositi ovratnike pa še rokavice, če bomo hoteli, da nas katera pogleda!"

„Pojdmo pa po hribovke,“ je bil Janez narejeno vesel in potem pil in pel in ko je Manica spet prisledla k mizi, jo je kar odkrito podražil z gospodično, kar je vzbudilo med fanti krohot, in gospodična je ostala cel večer in pozno v noč še v besedah. Vsa dekleta so bile gospodične, a so se smejale, ker so vedele, da velja porog Manici, ki je poslej plesala le z železničarji, a največ z mladim uradnikom.

Manici je postalo neprijetno in prigovarjala je bratu, da bi odšla. Bratu se ni mudilo, češ, naj le gre, če hoče, sam pa da ostane do konca z drugimi. Pa je opazila, da železničarji plačujejo, in tedaj je pregovorila Lovračevo z Lazov.

„Saj pojdemo skupaj, počakajta!“ so ju ustavljali fantje.

„Kdo vas bo čakal, dan vas prižene domov!“ sta odvrnili in odšli.

Za njima železničarji.

Komaj so bili skozi vrata, je stopil Mihov za njimi in ko se je vrnil, je povedal Janezu:

„Gospodje in gospodične so že skupaj!“

Prešerno so se zasmejali fantje ob Janezovi mizi in eden je dodal Mihovi novici:

„Za Manico nas ne bo srce bolelo, saj je pa že taka, da ji samo še repetnice manjkajo!“

„Tudi brez njih kar frli!“ je dostavil drugi.

„Pa bo frlela, da se bo ujela!“ je menil tretji in potem so pozabili na Manico.

Janez ni črhnul. Poslušal je in težko mu je bilo. Kakor ga je bolelo prej, ko je plesala z železničarjem, je bil vendarle zadovoljen, da jo vidi, ker njenih besed si le ni vzel preveč k srcu. Mislil je, se bova že še pogovorila. Zdaj, ko je slišal, kaj mislijo fantje o njej, ga je zapeklo in peklo ga je, ko je mislil, da hodi drugi z njo. Tudi opravičeval jo je v svojem srcu. „Slabo mislijo o nji, ker ne vedo, da je bila žalostna radi mene. Dražiti me je hotela. Pomislil bi to! Kaj je bilo treba, da si ji oponesel ono gospodično! Mar je ona kriva, če se ji oni obližnjeneček sladka. In kislo se ne bo držala pri plesu!“

Vse ni nič izdalo. Peklo ga je in peklo in tudi vino ni pomagalo.

Mihov je opazil Janezovo molčečnost in je uganil, kaj mu je. Pa ni rekel nič, le primaknil se je bolj k drugim, ki so ugibali, katero pesem bi zapeli. Poslušal je, potem pa kar začel in za njim so jo ubrali vsi:

Pereči ogenj brez plamena
v mojem srcu zdaj gori,
nobeden drug ga ne pogasi
ko tvoje črne oči...

Tudi Janez je pel in ob besedah pesmi spoznal, kaj mu je. Ono, kar ga je peklo, ni bila sama ljubezen. Ljubosumnje je vzrastlo ob njej, ki ga do te ure ni poznal, in še užaljen ponos je bil, da bi podlegel takemu, ki pod ljubim Bogom nič drugega nima ko gladke roke in priliznjeno besedo.

Odpeli so pesem in Mihov je povprašal Janeza, če bi šla. Janez je pokimal in plačala sta in se poslovila.

Čudovita noč je bila zunaj. Nad belo pokrajino se je pelo temnomodro nebo, pogreznjeno tam onkraj na Begunjščico in Stol, tokraj na Jelovico. Zvezde so spokojno svetile, tam nekoč nad Sv. Joštom pa je pojemal zadnji krajec kot bi se med cvetje štulil škrb, izsušen obraz.

Janez je zavriskal in vrisk je šel glasno preko doline in se odmel od Jamniških robov.

„Kaj, če bi pohitela Janez?“ je vprašal Mihov.

„Zakaj pa?“

„Da bi ga česnil! Po fantovsko, kakor gre!“

Nič ni čakal odgovora. Spustil se je hitro po stezi nizdol in Janez za njim. V bregu nad Ovsišami sta obstala.

„Ali jih vidiš? Ali boš?“

Janez je bil neodločen.

„Saj bi...“ je rekel, „pa kaj mi bo pomagal!“

„Oba si bosta zapomnila: on, da pusti naša dekleta pri gmahu, ona, da bo vedela, kaj je zvestoba!“

„Ustavili so se, glej!“ je opozoril Janez.

In sta videla, kako je dekleta spremljal eden proti domu po poti, ki je vodila mimo cerkve v dolino, medtem ko so drugi krenili proti Podnartu.

„No!“ je silil Mihov.

„Pustiva za nocoj, saj če je kaj na vsem, bo še priložnosti!“

„Samo, da ne bo prepozno!“ je menil Mihov in zavila sta proti Češnjici, kjer sta se ločila — Ovrenc h kajžam, Janez na kmete. —

Pri Rožmanovih so bila vrata zaprta. Janez je šel, da bi skozi dvoriščna prišel in zlezal magari na skedenj. Nič. Tiho in oprezno je hodil in začudil se je, ko so se odprla vrata. Rozala je čula.

„Janez, Janez, to pa ni lepo!“ mu je rekla.

„Tiho bodi, kadar boš gospodinja, se lahko nad dedcem tako usajaš!“ ji je zabrusil in šel mimo nje po stopnicah v gorenjo hišo.

V. Zgodba o zavrženem srčku.

Češnjčani so se začeli vzgledovati in s Češnjice je šlo začudenje od vasi do vasi in že ga je bila polna vsa dolina od Podnarta do Kroke in na onkraj do Kamne gorice in še v Savsko dolino je prišla čez Dobravsko planoto, ki loči Lipnico in Savo. Stari svet je majal z glavo, mladi se je veselil, srednji je pa nihal med obema, ker ni poznal pomilovanja in ni bil samopriden: zavistne škodoželjnosti ni maral pokazati, da bi dal povsem starim prav, pa tudi ni šlo. (Dalje.)

Janže:

O pomenu zmage kmetske misli za slovensko kulturo.

ci opazovalec razmer po vaseh v Srbiji, in to v Šumadiji, ki je bila prva osvobodjena in ki je srce predvojne in današnje Srbije, sem često vzkliknil: „Ali je mogoče, da je ta narod že 100 let svoboden!“ Če tudi so bili zadnji ostanki Turkov še do leta 1878 v Srbiji, vendar je bil ta narod že od ustanka pod Karadjordjem svoboden in njegov gospodarski in kulturni napredek odvisen od dela naroda samega in njegove inteligence. Še današnje razmere v srbski vasi, srbski kmetski hiši pa dokazujejo, da srbski seljak v teh 100 letih v načinu oblačenja, v načinu hrane, v načinu stanovanja, v načinu obdelovanja zemlje in gojitve živine ter prašičev ni bogve kaj napredoval. Največji napredek bi se mogel ugotoviti v slivarstvu in v par krajih v vinogradništvu. Kreditne razmere se še vedno nahajajo v znamenju dinar za banko na mesec (banka je novčanica za Din 10.—). Srbski oderuhi, ki jim pravijo „zelenashi“, ker kupujejo od kmetov žito že takrat, ko je še zeleno, vzemajo torej od svojega dolžnika za vsakih posojenih 10.— Din mesečno 1 Din obresti. Kdor si torej izposodi 10 Din, mora po preteku 1 leta vrniti 22 Din, z drugimi besedami se to pravi, da srbski kmet plačuje tudi do 120% obresti na leto.

Kdo je temu kriv? Lahko se brez pridržka reče, da srbska inteligenca, ki tvori z meščanskim slojem, to je s trgovci, industrijalci in bankirji po mestih, vladajočo skupino v državi. Ta meščanski sloj ima potom radikalne stranke, v kateri ima glavno besedo takozvana „beogradska porodica“ in „beogradska cincarija“, državo popolnoma v svojih rokah in vodi tako državno gospodarsko politiko, da si srbski kmet ne more privoščiti naprednejšega življenja. Če hoče izhajati, mora živeti enostavno tako, kot pred 100 leti. Srbska inteligenca je z meščanskim slojem vred skrbela za povzdigo mest in meščanske kulture, in to na račun podeželja. Podeželje je bilo vedno izkoriščano, vsled česar ni moglo napredovati. Srbska inteligenca ni smatrala za svojo dolžnost delati za kulturni napredek širokih slojev, za demokratično kulturo. Zlagala se je z meščanstvom in delala z njim za meščansko kulturo, torej za kulturo gornjih desetisočev. Zato se Srbi lahko danes ponašajo v neki meri z meščansko kulturo, ki so jo precej posneli po francoskem vzoru. Kmetijski in delavski sloj pa sta zaostala, nepismena in do kosti izkoriščana od meščanstva. To je vzrok, da ima Slovenec v srbski vasi občutek, da se tam živi v ciganskih razmerah.

Ravno nasprotno je slovenska inteligenca mnogo storila za kulturno povzdigo kmetijskega in delavskega sloja in vsled tega v Sloveniji ni tistega ogromnega prepada med življenjem na kmetih in življenjem v mestu. Način obdelovanja, stanovanja, življenja v naši vasi se je v zadnjem stoletju silno izboljšal. Naš kmetijski človek ni izkoriščan od oderuhov, ker mu je inteligenca organizirala potom zadrug ugoden kredit. Naš kmet je pismen in mu je časopis in knjiga življenska potreba. V načinu obdelovanja zemlje in gojenja živine, prašičev itd. je naš kmet v zadnjem stoletju silno napredoval in se more reči, da on danes obdeluje svojo zemljo intenzivno (izčrpno). Vse to je bilo našemu kmetu mogoče, ker je v industrijski državi Avstriji kljub vsemu gospodaril uspešno, to se pravi brez izgube.

V naši novi državi je Slovenija industrijski del v agrarni državi. Slovenija se mora v ta nov položaj šele vživeti in svoje poljedelstvo, živinorejo in ostalo gospodarstvo novemu položaju prilagoditi. Že samo težkoče tega prehoda zmanjšujejo uspeh pri gospodarstvu. K temu pa pristopi še državna gospodarska politika, ki ji daje smer predvsem beogradsko meščanstvo, beogradska porodica, beogradska cincarija. To meščanstvo skuša tudi našega kmeta spraviti v isti položaj, v katerem se že stoletja nahaja

srbski kmet, hoče tudi našega kmeta izkoriščati na isti način in ga pripraviti ob uspeh pri njegovem gospodarstvu.

Desetletna borba meščanstva v naši državi potrjuje te moje trditve. Najprej je meščanstvo strlo s posebnim zakonom proti komunistom vsako delavsko opozicijo v naši državi in je na ta način izgubilo naše delavstvo v tej državi vsako besedo in vsak upliv. Z istim zakonom je to meščanstvo skušalo preprečiti tudi kmetsko opozicijo, ki se je pojavila predvsem v Radičevi stranki. Toda premeteni kmetski voditelj je hrvatsko seljaštvo organiziral že v taki meri, da beogradski cincariji z obznano niso mogli razbiti kmetske organizacije. Radića in njegove sodelavce so morali izpustiti iz ječe. Le temu dejstvu se imamo zahvaliti, če smemo danes v Srbiji in Sloveniji propagirati kmetsko misel in delati na kmetskem programu...

Meščanstvo je upalo, da bodo Radića in z njim celo njegovo stranko počasi pridobili kot zaveznika in ga s tem izneverili kmetski misli tako, kot se jim je to posrečilo s Korošcem in njegovo stranko. Toda kakor hitro so spoznali, da v tem ne morejo uspeti, so pristopili k organizaciji meščanske stranke na Hrvatskem in smo ravno za Velikonoč čitali, kako so prišli beogradski ministri, beogradska cincarija sklepali v Zagreb zvezo z zagrebškimi židi. Beogradsko meščanstvo se torej skuša ojačiti s pritegnitvijo hrvatskega meščanstva, beogradska cincarija se skuša zvezati z zagrebškim židovstvom, da bi s tem zlomili kmetsko organizacijo. Toda kmetska ideja je nepremagljiva ne samo na Hrvatskem, kjer je seljaštvo dobro organizirano, temveč nepremagljivo prodira tudi v Sloveniji in Srbiji. Ravno za Velikonoč smo čitali, kako se je zbralo srbsko seljaštvo iz srca Šumadije pod Kosmajem. Zbrali so se kmetje, ki so bili do tedaj pripadniki raznih srbskih političnih strank in so izglasovali resolucijo z zahtevami, da se ima v bodoče smatrati kmetski sloj in njegovo gospodarstvo za temelj vsega gospodarstva in da mora državna gospodarska politika biti taka, da uspeva predvsem kmet, od katerega so odvisni vsi drugi stanovi.

Kmetska misel zmaguje torej v vseh delih naše države in brezdvomno je, da bo v državi zmagala s tem, da bo kmetski sloj v zvezi z delavstvom vzel državo v svoje roke, kjer bo le on sam kot vladajoč sloj mogel voditi tako državno gospodarsko politiko, ki je v interesu kmetskega sloja. Kmet se je zavedel svoje gospodarske in politične važnosti. Spoznal je, kolike važnosti je, če je on sam v državi vladajoč faktor. Uvidel je potrebo, da vzame

državo v svoje roke in se je zato tudi odločil. Za ta cilj se hoče boriti in ga doseči, četudi bi zahtevala ta borba še toliko žrtev.

Ko je pred dobrim stoletjem kmetu prišlo na misel, da bi on mogel biti lastnik tiste zemlje, ki jo je sam obdeloval in da graščak ni potreben, da ni pravično, če graščak živi od kmetovih žuljev — tedaj je že bilo gotovo, da bo ta misel zmagala in da si bo kmet priboril osebno svobodo in lastništvo zemlje, ki jo je obdeloval. Od misli do dejanja ni bilo daleč. V enem stoletju je kmetsko ljudstvo pognalo graščake v vseh državah Evrope, nazadnje v Rusiji leta 1917. Tudi misli, da se kmet sme in mora polastiti države, če hoče gospodarsko uspevati in napredovati, tudi tej misli, ki vedno bolj zmaguje in prodira, bo nujno sledilo dejanje. Nikdo več ne bo preprečil, da se kmetški sloj ne bi polastil države. Komur je za kulturni napredek celega naroda, kdor odklanja pretirano kulturo mest na škodo obubožanega sela, tisti bo to zmago z veseljem pozdravil. Posebno slovenska inteligenca in slovenski del naroda more samo želeti, da do te zmage čimprej pride, ker le tem potom se lahko konča izkoriščevalna vlada beogradske cincarije, meščanskega sloja in širitev njihovih metod tudi na Slovenijo. Taka gospodarska politika, ki jo vodi ta cincarija, to meščanstvo ne samo da obubožava našega kmeta ampak ga z obubožavanjem pritiska v ciganske življenske razmere, kjer mora biti nujno konec vsake kulture in vsakega napredka.

Miloš Stibler:

Težko stanje kmetijstva v Nemčiji in nauk za Jugoslavijo.

(Konec.)

II.

akšen nauk sledi za Jugoslavijo iz proučavanja težkega stanja v nemškem kmetijstvu?

Najprej treba ugotoviti, da je Jugoslavija v gospodarskopoličnem pogledu danes na podobnem razpotju, kakor je bila Nemčija po nemško-francoski vojni iz l. 1871. Po takratni zmagoviti vojni so se Nemci združili, ujedinili v veliko Nemčijo — le majhen odstotek nemškega naroda je še ostal izven Nemčije, v Avstroogrski in v Švici. Ujedinjenje in zmaga nad Francozi sta vplivala na nemški ponos in nemško samozavest tako

zelo, da se je tu takoj pričel razvoj v škodljivo smer: Nemški vpliv se mora poglobiti, razširiti tudi izven nemškega ozemlja. Nemci so hoteli v svet, da postanejo za enkrat vsaj enaki v širnem svetu veljavnim narodom, pred vsem Angležem in Francozom. Tako nastane nemška politika za pridobivanje kolonij; tako nastane tudi nemški „Drang nach Osten“ („stremljenje za prodiranje na vzhod“), ki smo ga posebno občutili Jugoslovani, ker se je nemški pohod na vzhod vršil čez ozemlje, kjer stanujemo Jugoslovani, da bi se čim najbolj približal pred vsem angleškim postojankam v Aziji, jih ogrožal in končno zrušil na korist nemškega vpliva. Po velikem uspehu iz l. 1871 so postali Nemci celo bolešno samozavestni. K temu pride ogromna vojna odškodnina, ki so jo morali Francozi plačati Nemcem: pet milijard zlatih frankov, kar je danes blizu 60 milijard naših dinarjev! In to so Francozi v najkrajšem času plačali v gotovini! Tako so Nemci naenkrat samozavestni in bogati. Njihovi pogledi v široki svet so povsod zapazili uspehe angleške industrije in trgovine; prirodno je, da jim je ob veliki vojni odškodnini izgledalo lahko, vstvariti nemško konkurenco angleškemu svetovnemu gospodarstvu. Zato posveti nova Nemčija vso pozornost industriji in trgovini, vsled česar začne nemško kmetijstvo stopati vedno bolj v ozadje. V nemški gospodarski politiki zmaga končno industrijska oziroma industrijsko-trgovinska smer.

Na sličnem razpotju je danes Jugoslavija. V svetovni vojni smo zmagali in se ujediniili — manjka le še manjši odstotek, ki je na Bolgarskem in v raznih drugih sosednih državah, pri čemer Bolgarija nekako podobno gleda na naše ujedinjevanje, kakor avstrijski Nemci l. 1871 na novo Nemčijo. V gospodarskem pogledu smo istotako v podobno ugodnem položaju, kakor je bila Nemčija po letu 1871.: Naše prirodno bogastvo je veliko; hrane ne kupujemo in živimo torej ceno; deležni smo vojne odškodnine, ki ni neznatna; v sosedstvu imamo več držav, ki so dobri odjemalci za naše kmetijske pridelke, a nekateri bi mogli biti tudi odjemalci za naše industrijsko blago. Mislimo samo na Albanijo, Grčijo, Turčijo, Bolgarijo! Seveda pa se zanima za te države tudi industrija drugih evropskih držav. Poleg Anglije, Francije, Nemčije in Češke prihaja tu v poštev posebno še Italija s svojo industrijo. A ta naš tekmeč je najnevarnejši, ker kot naš neposredni sosed veže svoje gospodarsko udejstvovanje povsod tam, kjer stopa z nami v gospodarsko konkurenco, s svojimi zunanjepolitičnimi cilji. Vse isto v malem se torej dogaja danes z Jugoslavijo, kar

se je dogajalo z Nemčijo pred približno 55 leti, zato je pametno, ako se iz dogodkov, ki so zadnje polstoletje določali nemško usodo, učimo tudi za sebe, za Jugoslavijo.

V desetem letu Jugoslavije smo. Po teh 10 letih lahko ugotovimo, da se tudi pri nas najde tisto razpoloženje, kakor pri Nemcih po l. 1871.: Dosegli smo svobodo in ujedinjenje, zmagali smo, veliki smo postali, največji smo v balkanskem delu srednje Evrope, zato hočemo imeti tukaj tudi prvo besedo. Razen tega imamo dolžnosti napram rojakom, ki so še izven mej Jugoslavije. Samozavestni smo, zato težko prenašamo, ako v katerikoli stvari zaostajamo za drugimi velikimi državami. Najlepše se to vidi na industriji. Prvo, kar se je že l. 1919. glasno povdarjalo, je bilo, da je treba „v interesu narodne obrambe“ posvetiti vso pozornost razvoju domače industrije. In res, vsa ta leta se opaža pri trgovinski, carinski in sploh celi naši gospodarski politiki velik vpliv onih, ki iz „narodnoobrambnih razlogov“ zagovarjajo razvoj industrije. Za industrijo je vse na razpolago, med tem ko je skrb za naše kmetijstvo čim najmanjša. To se ne opaža le pri naši carinski politiki in pri sklepanju trgovinskih pogodb, nego se vidi tudi na tem, koliko se v državi sami žrtvuje za kmetijstvo in koliko za ostale vrste gospodarstva. Preglejmo državni proračun za 1928/1929 in videli bomo, da na primer samo pri strokovnem šolstvu dobita trgovina in industrija najmanje petnajstkrat toliko, kot kmetijstvo! Ista slika se ponavlja povsod drugod in če bo šlo to tako naprej, potem tudi nas v dognednem času doleti ista usoda, kakor je doletela Nemčijo!

Kdor zagovarja kmetijstvo, ni s tem tudi sovražnik industrije. Tako sovražstvo bi bilo nespametno in ob enem za Jugoslavijo škodljivo. Industrija nam je nujno potrebna, ne le državi kot taki, nego potrebna je tudi našemu kmetijstvu. Pred vsem more domača industrija normalno biti najboljši odjemalec za kmetijske pridelke, bodisi za hrano, bodisi za razne surovine; ravno tako bi morala domača industrija nuditi razno kmetijstvu potrebno industrijsko blago po najpovoljnejši ceni. In sploh je tudi za kmetjsko prebivalstvo koristno, ako ni treba pošiljati denarja v inozemstvo, nego se blago izdela doma in s tem tudi denar doma ostane. Že iz teh par podatkov je jasno, da je industrija kmetijstvu in kmetskemu prebivalstvu koristna. Vendar je vprašanje, kedar in kako dolgo je koristna. Ali mu je koristna vsaka industrija? To vprašanje odločno zanikam in postavljam sledeče jasne meje:

1. Za naše jugoslovanske razmere je potrebna in koristna pred vsem vsa ona industrija, ki predeluje domače surovine ter gotove izdelke prodaja doma in višek izvažajo. Ako surovine izvažamo, tedaj pač, vsaj normalno, ne dosežemo povoljnejše cene, nego pri domačem industrijskem predelovanju. Posebne koristi prinaša našemu kmetijstvu tako domače industrijsko predelovanje še tedaj, ako je dotična industrija v združnih rokah, pred vsem last zadrug kmetovalcev, ki imajo na razpolago surovine (prodajna zadruga) ali pa morajo kupovati iz teh surovin napravljene izdelke (nakupna zadruga).

2. Zraven tega nam je potrebna ona industrija, ki surovine, kakoršnih doma ni, uvažajo in izdelujejo blago za domačo porabo, za porabo v Jugoslaviji sami. Tudi taka industrija je potrebna in koristna, ker normalno gotovo ceneje proizvaja ali vsaj ceneje prodaja, kakor tuja industrija iste vrste. Posebno koristna je taka industrija še tedaj, če je last zadrug vseh onih domačih ljudi, ki morajo izdelke te industrije kupovati (nakupna zadruga).

3. Odločno nasproten pa sem tisti industriji, ki surovine uvažajo in gotove izdelke zopet izvažajo. Taka industrija je škodljiva pred vsem radi tega, ker premočno izziva odpor drugih industrijskih držav. Glej slučaj Anglija in Nemčija! Anglija je prva razvila tako industrijo in zares dobila velik vpliv v svetu. Nemčija je prva v velikem slogu Anglijo posnemala; izzivala je naravno odpor Anglije ter je podlegla. Ista usoda prejalislej čaka Anglijo radi njene zgrešene gospodarske politike!

Korist Jugoslavije zahteva, da si za svojo gospodarsko politiko čimprej postavi jasen pravec. Kmetijstvo je že po naravi temelj, industrija se sme razvijati le v zdravih mejah; ne sme biti preveč, nego samo toliko in le takšna industrija, ki niti trenutno in predvidoma niti v bodoče ne more biti škodljiva naši celokupnosti in njenemu obstanku. Skrb za našo industrijo torej ne sme biti slepa, kakor je bila prvih 10 let obstoja Jugoslavije. Samo da je industrija, pa je dobro in država slepo pomaga in podpira! O tem, ali je vsaka industrija za nas res dobra in koristna, se ne razmišlja. V tem je napaka, ki so jo naredili tudi Nemci in jo delajo razni drugi narodi, a bodo slejkoprej istotako kaznovani, kot je bila Nemčija kaznovana (ki ni bila kaznovana samo v svetovni vojni, nego je kaznovana tudi po sedanjem svojem gospodarskem stanju kot posledici petdesetletne napačne gospodarske politike).

Kmetijstvo mora biti temelj vse naše gospodarske politike. Pri tem se mora upoštevati, da kmetijstva ni nikdar preveč v kakem narodu ali državi, med tem ko industrije more biti preveč, je more biti toliko preveč, da postane za narod in državo škodljiva. To spoznanje treba, da pri nas zmaga, potem bo tudi gospodarska politika Jugoslavije krenila v bolj zdravo smer, nego gre danes, oziroma je šla prvih deset let naše ujedinjene države.

Dr. I. Rosina:

Macedonsko vprašanje.

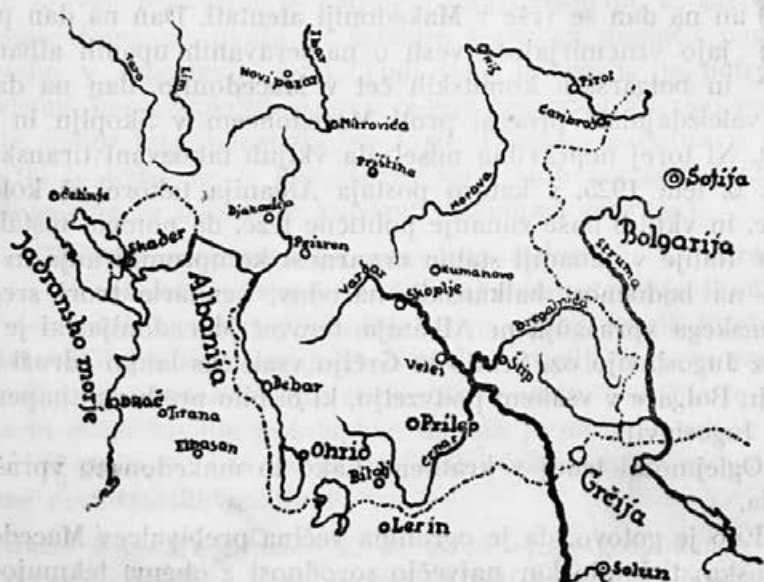
an na dan se vrše v Makedoniji atentati. Dan na dan prihajajo vznemirjajoče vesti o nameravanih upadih albanskih in bolgarskih komitskih čet v Macedonijo, dan na dan se vrše veleizdajniški procesi proti Macedoncem v Skoplju in Beogradu. Ni torej nepravilna misel, da vkljub takozvani tiranski pogodbi iz leta 1925, s katero postaja Albanija takorekoč kolonija Italije, in vkljub naše zunanje politične teze, da pomeni inštalacija Velike Italije v Albaniji stalno nevarnost kompromitiranja in vplivanja na bodočnost balkanskih narodov, vendarle tvori središče balkanskega vprašanja ne Albanija, temveč Macedonija, ki je spojena z Jugoslavijo oz. Srbijo in Grčijo vsak čas lahko združi Italijane in Bolgare v vsakem podvzetju, ki bi bilo predvsem naperjeno proti Jugoslaviji.

Oglejmo si tedaj v kratkem, kakó to makedonsko vprašanje izgleda.

Eno je gotovo, da je ogromna večina prebivalcev Macedonije slovanska; ti imajo kar največjo sorodnost z obema tekmujočima bratoma, tako s Srbi, kakor z Bolgari. Tudi kolikor se zamore razbrati iz znanstvenega materijala, se etnografično, kakor tudi zgodovinsko, tako Bolgari, kakor Srbi s približno enako upravičenostjo sklicujejo na posest Macedonije v prošlosti.

Gotovo pa je, da je treba dati Srbiji čast, da je bila prva, ki je bila v stanu odvreči jarem dosedanjih zavojevalcev namreč Turkov. To prvenstvo ji je dajalo zasiguranje in lahko se reče tudi pravico dajati Balkanskim narodom smer v njihovi emancipaciji od Turčije. Tako je tudi ona takoj upala na Macedonijo. Toda neposredno po rusko-turški vojni leta 1877 do 1878 so bile srbske nade razočarane. San-Stefanski mir, diktiran po Rusih, je bil brez dvoma inspiriran od gotove nezadovoljnosti carja napram Srbom, ki jih je smatral za preveč svobodnjaške in demokratične.

Mesto da bi car vpostavil staro srbsko kraljestvo, ki je v 14. stoletju obsegalo celo Macedonijo ter tudi Albanijo, je storil vse, da ustanovi nekako veliko Bolgarijo, kateri je pridal celò celo Macedonijo in celò del stare Srbije. Šele berlinski kongres 1878 leta je zmanjšal Bolgarijo in vrnil Macedonijo Sultanu. Ista berlinska pogodba je pridedila Srbiji tudi Niško in Pirotsko okrožje, Leskovec in Vranjo, tedaj pokrajine, glede katerih so trdili Bolgari, da je v njih bolgarski živelj v večini. Berlinski kongres je tedaj začetek nasprotstev obeh malih slovanskih narodov Bolgarov in Srbov, ki so do leta 1878 medsebojno čutili samo bratski.

Od l. 1870. naprej so opustili Srbi svojo propagando v Macedoniji. Smatrajoč se za naravne naslednike Avstro-Ogrske so njih pogledi veljali predvsem Bosni (tedaj še turški provinciji pod avstrijsko upravo), Sandžaku in Novemu Pazarju. Nasprotno pa so Bolgari, ki niso imeli terjati od Avstrije ničesar, osredotočili celo svojo pažnjo na Macedonijo. Oni sami se tam stalno trudijo in dosežejo, da stvorijo skoro popolno enakost med makedonskim in svobodnim bolgarskim prebivalstvom tudi v kulturnem oziru. Vedno bolj se začno imenovati macedonski uporniki v bojih s Turki z imenom: Bolgarski komitaši. Srbstvo je bilo priznано samo na teritoriju Stare Srbije noter do Kosovske planote. Nasproti ležeče: Sarplanina, Šardagh in Karadagh ter okolica Skoplja so tvorile neko vrsto meje, od katere na jug se je razprostiral bol-

garski vpliv prav do Solunskega zaliva. Tako pripisujejo vse etnografske karte izgotovljene pred letom 1914 od francoskih, nemških, angleških, italijanskih in ruskih učenjakov Macedonijo Bolgariji in bolgarski rasi.

Ko je v tistem času Bolgarija pod ognjem turških bataljonov vsekakor sama vzdrževala močno obrambo v Macedoniji, ni Srbija, temveč edino le Grčija zahtevala, pod naslovom helenizma in nekdanje pripadnosti, Macedonijo za se. Treba pa je pripomniti takoj, da so se Srbi, čim je zasedla leta 1908 Avstro-Ogerska Bosno in Hercegovino, v spoznanju, da so odtrgani od morja, zopet začeli se interesirati za Macedonijo; toda prišli so prepozno, da preprečijo bolgarsko asimilacijo (bolgariziranje) ki je bila v polnem teku.

Ko izbruhne 1912 leta vojna med balkanskimi narodi in Turčijo, so, sledeč stratejskim potrebam, vrgli Bolgari celo svojo vojaško moč v Tracijo in na Četaldžo pred Carigrad. Med tem pa so Srbi okupirali Macedonijo, od koder se po zaključenem miru s Turčijo, niso hoteli več vrniti. Bolgari jih napadejo, toda srbsko-rumunsko-grška zveza in Turčija jih stro.

Ko je 1914. leta napadla Avstrija Srbijo, se je le-ta vkljub vsemu branila plačati ev. bolgarsko pomoč s tem, da bi jim prepustila Macedonijo kakor je to zahtevala Bolgarija. Tedaj so poskušali ponovno bolgarski rusofili vplivati v Petrogradu kar najbolj na to, da se pridobi od ruske vlade pristanek na pritisk proti Srbiji, da se jo prisili na gotove koncesije v Macedoniji v prid Bolgarom. Toda Srbi niso popustili in tudi Petrograd se ni odzval v zahtevani meri. Obupani napravijo Bolgari fatalno pogreško, da se pridružijo centralnim silam in izdajo Slovanstvo.

Dandanes Bolgari ne zahtevajo od Jugoslavije, kakor doslej povratek Macedonije: Njih zahteva ne prekorači več upravni sistem avtonomije, ki bi naj, kakor pravijo oni, dopustil Macedoncem, da se odločijo kamor hočejo. Notranja revolucionarna macedonska organizacija (U. R. M. O.) zahteva: „Popolno politično avtonomijo za Macedonijo v sledečih mejah: Na severu planina Šar in Rilo; na zapadu Albanske gore; na jugu: obala Bistrice in Egejsko morje; na vshodu: Rodopsko gorovje in reka Mesta.

Tako smo razmislili na kratko politično zgodovino Macedonije in macedonskega vprašanja v zadnjem času. V prihodnjem članku hočemo razmotrivati kako stališče naj zavzamemo napram temu vprašanju kot kmetski in kmetsko-mladinski pokret.

A. Patik:

Mladina in politika.

Prvotno se je smatralo za važno, da pridobi stranka kader mladih ljudi, ki bi bili sposobni nastopiti kot propagatorji kmetijske misli in organizatorji kmetijskega ljudstva. Takrat je mladina obenem s starejšimi člani tvorila stranko in se neposredno v stranki udeleževala javnega življenja. Ta način organizacije pa je kaj kmalu pokazal svoje senčne strani. Ako je tedaj mladina posnemala druge države, ki se že danes ponašajo z mladinskimi organizacijami velike tradicije, in nastopila isto pot, potem zamoremo samo ugotoviti zdrav in edino uspešen preokret v našem družabnem in političnem življenju. Posebna mladinska organizacija omogoča mladini, da se bolj neodvisno razvija in obsoodi tudi lastno stranko, če zaide na stranpota.

Današnje gospodarske in politične razmere nas dnevno prepričavajo, da je treba za vodstvo politike in javnega življenja poštenih in sposobnih ljudi. Zato je naloga vsake mladinske organizacije, da svoje članstvo izobrazi in izšola do popolnosti — za veliko bodočnost stranke in države. V to svrhu se mora mladina v okvirju danih okolišnic udeleževati političnega življenja, da se izvežba vsaj za lokalne potrebe in na ta način pripomore k izboljšanju v društvu, občini, gospodarskih odborih i. t. d.

Kaj je politika? V svojem programu smo si rekli, da smatramo politiko za javno delovanje, ki ima in mora imeti edino en smoter, in to je, koristiti ljudstvu, državi in narodu.

Kaj je mladina? To je organizacija mladih kmečkih fantov in deklet, ki ne mislijo slepo in pokorno nadaljevati prepire in ponavljati napake starejših. Ena glavnih napak naših kmetijskih očetov je bilo prepuščanje javnih vprašanj „gospodu“. Mi pa hočemo ta vprašanja sami poznati in jih kot kmetijski gospodarji in volivci sami reševati.

Toda ne zaganjajmo se slepo v politiko, temveč razširjajmo s smotrenim in vztrajnim učenjem svoje duševno obzorje. Nam je politika sredstvo k gospodarskemu zavarovanju in ravno zato se mora sleherni naš član pečati z vprašanji izboljšanja svojega položaja in položaja domače občine.

Mladina ima v bodočnost najbližje, treba je samo k temu vodeča sredstva razumno izrabiti.

KOTIČEK ZA DEKLETA.

Iz gospodinjstva.

Boj muham. Prav kmalu nas bodo pričele nadlegovati muhe, ki so največja neprijetnost snažne gospodinje. Pri nas, posebno v hišah, ki imajo na dvoriščih odprto gnojišče, so muhe tako mnogobrojni gostje, da se jih komaj sproti ubranimo. Črni roji muh, ki posedajo po zidih, po mizah, lezejo po loncih, skledah in krožnikih, nam osnesnažijo jedila in jedilna orodja, so nekaj tako ogabnega, da mora biti hudo neobčutljiva ona gospodinja, ki ne poskusi vseh sredstev, da se te golazni iznebi. Muha ne prenaša samo nesnago, temveč tudi razne bolezni, ki jih širi s prenašanjem bolezenskih bacilov. Le pomislite, muha, ki je pravkar oblezla in obtipala kako mrhovino v popolnem razpadu, prileti in sede na hleb kruha, ki leži na mizi. Vanj obriše vso nesnago, ki se je je prejle nabrala. Zopet druga se je pasla na odpadkih, človeških ali živalskih, in je na celem telesu prenesla nesnago — morda tudi kakšno bolezensko kal — na žlico, ki jo bo kmalu nesel otrok v usta. Le opazujmo ta mrčes, videli bomo še več in še hujše. Kako se ubranimo te nesnage? Predvsem ne puščajmo nepokritih jestvin. Po čisti mizi in po čistem kuhinjskem orodju, v kolikor ga ne moremo zapreti v omare, se muhe tudi ne bodo imele veselja pasti. Naše kuhinje, naše shrambe in naše sobe naj bodo strogo snažne. Okna, ki vodijo na dvorišče, kjer je navadno mnogo muh, zastrimo z gosto mrežo. Naši gospodarji pa naj poskrbe, da gnojišča ne bodo blizu kuhinje in stanovanja in da se nam ne bo gnojnica stekala pod hišnimi okni. — Umazano posodo pomijmo in spravimo takoj. Pa tudi drugače pokončujemo muhe. Prav dobri so muholovci, ki jih dobimo pri trgovcu. Lahko pa si lepilo naredimo tudi same in bo cenejše. Na neprevročem ognju mešamo 20 delov ptičjega lepa, 5 delov sirovega medu in 5 delov melasinega sirupa. To zmes namažemo na papir, ki ga razgrnemo po mizi ali pa obesimo pod strop. Tudi lahko razstavimo po krožnikih lavorjevo olje, ker tega duha muhe ne prenesejo, kmalu izginejo. Ali pa vzamemo 2 dela vode in 1 del formalinove raztopine. Tudi pred to raztopino beže. Ponekod širom odpro okna in vrata, da nastane v prostoru veter in prepih. Ta prepih prežene iz prostora muhe, če drugače ni v njem paše zanje.

Kako preženemo škodljivce naših cvetličnih loncev. Marsikateremu dekletu uvene cvetlica v loncu ker ji je nepoklicani gost — črv izpodjedal mlade koreninice. Pravijo, da temu lahko odpomoremo, če položimo na zemljo tik cvetlice nagnito jabolko. To jabolko baje privabi črve nase in od tam jih lahko pobereмо. — Nekaterе cvetlice napadejo uši. Kupimo zavitek tobaka in ga namakamo v pol litra vode dve uri. S to vodo potem večkrat poškrbimo rastlino.

Začimbe in dišave. Marsikatera ne ve, da poznamo poper, to danes tako važno začimbo, šele par sto let. Prej pri nas popra sploh nismo rabili; in še mnogo pozneje je bil tako drag, da ga niso mogli kupovati in so raje rabili kumino. Še kasneje smo začeli rabiti cimet. To vse pa zato, ker obe začimbi izvirata od rastlin, ki ne rasto pri nas. Imamo torej domače in tuje začimbe. Jedila radi začinimo, bodisi, ker dajo jedi prijeten duh ali pa prijeten okus. Nekaterе jedi se nam kar upirajo, če niso po potrebi začinjene. Predvsem velja to za najvažnejšo

in celo zdravju potrebno sol. Preveč začinjena jed je pa škodljiva in tudi neokusna. Zmerno uporabljene začimbe vplivajo ugodno na prebavila: na slinavke v ustih, na želodec in na čreva, ter pospešujejo prebavo. V prvi vrsti rabimo domače dišave, ki jih navadno vsaka hiša pridela doma. To so: peteršilj, zelena, čebula, česen, majaron, rožmarin, krebujlica, janež, kumina, vinska rutica, gorčica, lavorovo listje in jagode, paprika, brinje in druge. Tuje, med nami poznane dišave pa so: poper, klinčki, muškato cvet in oreh, vanilija, cimet, ingver i. t. d. Za izboljšanje okusa juham in omakam kupimo v steklenicah poznani „Maggi“ ali naš slovenski „Juhan“. Kot začimbo smatramo tudi kis, limonov sok in celo sladkor. Mnogim jedem se prav prileže malo kisa ali limonovega soka, ki pa ne sme več v jedi prevreti, ker postane grenak.

ORGANIZACIJSKI VESTNIK.

Letošnji redni občni zbor Zveze društev kmetских fantov in deklet.

POZIV!

Vsled sklepa odborove seje Zveze društev kmetских fantov in deklet z dne 3. aprila 1928 sklicujem redni občni zbor Zveze društev kmetских fantov in deklet in sicer za nedeljo dne 10. junija 1928 ob 8. uri zjutraj v društvenih prostorih na Miklošičevi cesti 4 v Ljubljani.

Dnevni red tega rednega občnega zbora je sledeči:

1. Poročila funkcionarjev o delu v preteklem letu.
2. Razprave:
 - a) o centralni knjižnici Zveze in njenem pravilniku,
 - b) o delu naših društev s pomočjo učiteljstva,
 - c) o delu naših društev v zvezi z gasilnimi društvi,
3. Načrt in proračun za delo v bodočem letu.
4. Volitev novega odbora.
5. Slučajnosti.

Glasom pravil so posamezna društva dolžna poslati na ta občni zbor po 1 delegata na vsakih svojih 20 članov. Pri tem se bo štel poedinim društvom le toliko članov, kolikokrat po 2.— Din so društva plačala kot članski prinos Zvezi. Ta članski prinos za Zvezo bodo lahko društva, ki so s tem v zamudi, plačala na samem občnem zboru.

V Ljubljani, dne 3. IV. 1928.

Za društvo kmetских fantov in deklet

Jože Blaž, predsednik.

Občni zbor bo razpravljal predvsem:

O Zvezini centralni knjižnici in njenemu pravilniku.

Eno glavnih izobraževalnih sredstev je knjiga. Žalibog niti Zveza sama niti poedina društva do sedaj niso mogla nabaviti si večjega števila knjig in stojimo v tem pogledu kljub dolgoletnemu obstoju organizacije še zelo slabo. Prvotno se je delalo po načrtu ustanoviti v vsaki vasi posebno in samostojno

društveno knjižnico. Ta načrt je posebno danes težko izvedljiv in je najbrž to tudi vzrok, da na tem polju do sedaj ne moremo zabeležiti večjih uspehov. Zato je odbor Zveze izpremenil načrt v tem smislu, naj vsa naša društva z Zvezo vred osnujejo enotno knjižnico s sedežem v Ljubljani. Iz te knjižnice si bodo potem poedina društva izposojevala potrebne knjige. Vsako društvo si bo nabavilo nekaj knjig, bo te knjige, kadar bodo prečitane, poslalo v centralno knjižnico v Ljubljani in bo zato iz te knjižnice dobilo druge knjige. Knjige, ki jih bo društvo na ta način izročilo centralni knjižnici, bodo ostale last dotičnega društva, vendar pa jih bo Zveza posojevala drugim društvom in se s tem doseže, da nobena knjiga ne bo ležala neizrabljena kot mrtev kapital. Kadar bo društvo zahtevalo svoje knjige nazaj, jih bo Zveza poklicala od tam, kamor bodo izposojene, in jih bo društvu vrnila.

Da pri poslovanju centralne knjižnice z lastnimi knjigami Zveze in s knjigami, ki jih bo Zveza sprejela v zameno od posameznih društev, ne bo nespোরазumljenj, bo občnemu zboru predložen v odobrenje Pravilnik centralne knjižnice, ki ga bo potem „Gruda“ tudi priobčila.

Ta pravilnik bi po mišljenju odbora moral sloneti na sledečih načelih:

1. Društvo, ki bo odstopilo centralni knjižnici svoje knjige, bo imelo vedno pravico imeti izposojenih isto toliko knjig iz centralne knjižnice brez odškodnine.

2. Stroške za pošiljatev in vračanje knjig v centralno knjižnico nosi izposojevalec.

3. Vsaka knjiga, ki pride v centralno knjižnico, ostane last dotičnega društva in dobi v centralni knjižnici svojo „domovnico“, na kateri knjižničar natančno zabeleži kroženje knjige, tako da lahko vsak čas ugotovi, pri katerem društvu se dotična knjiga nahaja in da jo lahko vsak čas pokliče nazaj in vrne dotičnemu društvu, katerega last je.

4. V poletnem času, ko se knjige nečitajo, se hranijo vse knjige v centralni knjižnici v Ljubljani in je knjižničar v tem času dolžan poskrbeti, da se knjige popravijo, v kolikor so poškodovane.

5. Za izposojene knjige odgovarja centralni knjižnici tista oseba, ki jih kot knjižničar društva od centralne knjižnice prevzame. Ta je tudi odgovoren, da se knjige nepoškodovane centralni knjižnici vrnejo.

6. Z 31. majem konča doba čitanja in so vsa društva dolžna vse knjige vrniti centralni knjižnici, ki začne z zopetnim izposojevanjem 1. oktobra vsakega leta.

O delu naših društev s pomočjo učitelstva.

Še pred nedavnim časom so bili učitelji in učiteljske organizacije zaslužene posameznim političnim strankam. Izven šole so delali le kot priganjači posameznih strank. Le redke so bile izjeme, da so se posamezni učitelji ali učiteljske organizacije udeleževali kot vzgojitelji celega naroda brez ozira na pripadnost političnim strankam. S splošnega narodnega stališča je enako važno, da je vsakdo dober poljedelec, dober sadjar, dober čebelar itd. bodisi da je pristaš te ali one stranke. Vsi moramo biti dobri delavci, vsakdo mora razumeti svoj posel, vsak mora poznati svoj položaj in svojo korist. O takem narodu se potem lahko reče, da je izobražen in vzgojen. Kdor pozna svojo korist, bo znal presoditi tudi politična vprašanja in se temu primerno organizirati v političnih strankah.

V zadnjem času je učiteljstvo, hvala Bogu, uvidelo potrebo izvenšolskega dela in to takega dela, ki služi splošni izobrazbi in vzgoji naroda, odklanja pa priganjaško strankarsko delo, ki učitelja pri njegovi nalogi vzgojevalca naroda le ovira in spravlja ob ugled in zaupanje. Iz celokupnega udejstvovanja učiteljstva moremo ugotoviti resno voljo učiteljstva, da si pridobi z izvenšolskim delom posebno s prirejevanjem raznih gospodarskih in gospodinjinskih tečajev velikih zaslug za naš gospodarski in splošni napredek.

To stremljenje našega učiteljstva moramo mi prav razumeti in ga pozdraviti. Ne smemo zahtevati od učiteljev, da bi bili priganjači naše politične stranke. Pomagati moramo učiteljem, da se poskusi in prireditve učiteljstva posrečijo, če tudi se ne prirejajo izrecno pod našo firmo. Karkoli prireja učiteljstvo za kmetško mladino v splošnem, moramo biti mi zraven, skušati moramo, da se okoristimo tudi mi.

Ne smemo pa čakati samo dobre volje od učiteljstva, prigovarjanja z njegove strani, naj se to in to izvrši, temveč naj se naša društva sama obrnejo na svoje učiteljstvo, kadar želijo od njega pomoči in sodelovanja. V učiteljstvo moramo imeti zaupanje. Prepričani smo, da to zaupanje radi novega duha, ki se širi sedaj med učiteljstvom, ne bo ostalo razočarano. Tisti učitelj pa, ki bo znal koristiti svoji okolici, tisti naj bo prepričan, da bo njegov ugled velik. Pogosto se ta ali oni učitelj pritožuje, da nima ugleda. Navadno pa si je učitelj ta ugled zapravljal sam s tem, da je svojo okolico preziral, da ji ni znal biti v nobenem pogledu koristen. Učitelji, ki so znali svoji okolici koristiti kot sadjarji, vrtnarji, čebelarji ali kakorkoli — ti učitelji so vedno uživali visoko spoštovanje in velik ugled. Zato smo prepričani, da se bo ugled našega učiteljstva tudi v splošnem popravil, če bo učiteljstvo nadaljevalo s svojim delom po tisti poti, ki si jo je v zadnjem času začrtalo. Temu učiteljstvu se mi z zaupanjem približujemo in si želimo iskreno njegove pomoči. Vsak pa, ki nam bo pomagal, da se naša strokovna sposobnost poveča, obzorje našega znanja razširi in poglobi, vsak tak učitelj, ki nam bo vzgled gospodarja, vzgled človeka, naj bo prepričan, da se ne bo mogel pritoževati nad našo nehvaležnostjo.

Preteklo zimo so nekatera naša društva s pomočjo učiteljstva priredila zimske gospodarske in gospodinjinske tečaje. Prirejevanje teh tečajev s pomočjo učiteljstva in druge intelligence na vasi naj pripravlja tudi naš redni občni zbor s tem, da izreče marljivemu učiteljstvu svojo zahvalo in priznanje in s tem, da občni zbor iskreno pozdravi novo gibanje med učiteljstvom za izvenšolsko delo učiteljstva na nadstrankarski narodni podlagi.

O sodelovanju naših društev z gasilnimi društvi.

Nobeno društvo ne more biti našemu kmetškemu človeku tako blizu, kot je gasilno društvo. Naloga teh društev ni samo važna z narodnogospodarskega stališča, ker z reševanjem ob požarih in drugih katastrofah rešuje narodno premoženje propasti in posameznike še večje nesreče in bede, temveč je pomen teh društev tako velik zato, ker je gasilno društvo društvo vseh: revnih in bogatih, „klerikalcev in liberalcev“, socialistov in kapitalistov. Gasilno društvo ima nalogo gasiti tudi požare političnih strasti in drugih nasprotij. Naravnost obupne so razmere v vaseh, kjer stoji na enem koncu klerikalna trdnjava, na drugem koncu pa liberalna in sikajo nasprotniki drug na drugega kot gadi in modrasi. Kjer so si politični nasprotniki zgradili posebne domove, so odnosi med nasprot-

niki tako zaostreni, da to ogroža gospodarski napredek vasi in ubija družabno življenje posebno kmetijskega ljudstva.

Kjer ni gasilnega društva, tam ga je treba ustanoviti. Smatramo, da je dolžnost naših društev in naših članov, da tako društvo ustanove, če ga v njihovi vasi ni.

Gasilno društvo naj družijo duhove v vasi, gasilni dom pa naj bo družabnemu življenju v vasi enotno torišče. Mi odklanjamo misel posebnih domov za svoja društva kmetijskih fantov in deklet in hočemo pomagati gasilnim društvom, da zgrade gasilna društva domove za sebe in za vsa druga društva na vasi. Vsakemu društvu na vasi naj bo gasilni dom na razpolago, skrb vsakega društva pa naj bo, da gasilno društvo v vasi uspeva in poseduje prostoren in lep dom. Gasilna društva niso zato nadstrankarska in nepolitična, ker vsako stranko in politiko odklanjajo, temveč zato, ker so napram vsem strankam in vsem društvom enako razporejena in pomagajo vsem in zahtevajo za sebe pomoči od vseh. Političnih strasti gasilna društva ne gasijo z izobčevanjem in odklanjanjem te ali one stranke, tega ali onega društva, temveč s pritegnitvijo vseh k skupnemu delu.

Vsa društva in vse stranke na vasi naj uspevajo in naj dosegajo svoj namen. Četudi se delo enega društva izključuje z delom nasprotnega društva, vendar to nasprotje ne sme vzplamteti v takem sovraštvu, da bi se tako delo ne moglo odigravati v enem in istem gasilnem domu. Mi ne prihajamo v kmetijske vasi, da bi kmetijsko ljudstvo še bolj razdvojili in naščuvali del proti delu, temveč prihajamo v kmetijsko vas z zahtevo po sodelovanju, v težnji za napredkom cele vasi, vsakega njenega dela in vsakega posameznika. Kakor nas družita vera in cerkev v verskem in moralnem pogledu, tako naj nas družijo gasilni dom v družabnem pogledu. Naše gibanje si ne obeta uspeha od razdruževanja, temveč od združevanja kmetijskih vrst, kmetijske mladine.

Gasilno društvo navadno ne more pospeševati izobrazbe, bodisi strokovne, politične ali splošne izobrazbe, ker se tako delo mora vršiti v duhu te ali one stranke. Zato je potrebno, da poleg gasilnega društva obstojajo na vasi tudi društva kmetijski fantov in deklet, ki skrbijo, da se mladina vzgoji v smislu našega kmetijskega programa. Enako imajo tudi nasprotna stranke pravico ustanavljati društva radi vzgoje mladine v duhu njihovega programa. Vse to vzgojno delo se lahko vrši v gasilnem domu, ker se mora vršiti brez požara strasti med nasprotniki. Kjer pa skušajo tudi gasilna društva vršiti narodno prosvetno delo s prirejevanjem iger, predavanj itd., tam hočemo gasilnemu društvu pri takem delu pomagati, smatrajoč tako gasilno društvo za naše društvo. V mnogih krajih ni mogoče osnovati posebnih izobraževalnih društev. Tam naj se skuša dvigniti izobrazba in kmetijska zavest našega podeželskega ljudstva potom gasilnega društva. Občni zbor naše Zveze naj odobri in naloži odboru Zveze, da sme odbor Zveze tudi takim gasilnim društvom iti na roko in jim pomagati pri izobraževalnem delu na vasi.

Poziv vsem našim članom in članicam. Udeležite se občnega zbora Zveze v nedeljo dne 10. junija t. l. v čim večjem številu. Pristop imajo k občnemu zboru vsi, ne samo delegati. Po občnem zboru si bomo ogledali skupno letošnji ljubljanski velesejem, ki se bo vršil letos v začetku junija meseca.

Dramlje. Na velikonočni pondeljek se je pri nas vršil II. članski setanek, ki se ga je udeležilo preko 40 članov in članic. Med drugim se je obravnavalo radi

gospodlnjskega tečaja in prečitalo pravilnik o dolžnostih gojenk, ki bodo obiskovale tečaj.

Sklenilo se je prirediti na 13. maja izlet v sosednjo vas Vojnik k g. Goričanu in Fr. Vrečarju, da si članstvo ogleda njihovo vzorno gospodarstvo in vrtnarstvo. Dekleta si želijo posebno ogledati cvetlične nasade, ki krasijo tamkajšnje domove.

Društvo prevzame prihodnjo jesen v najem en oral polja, kjer bo delalo poizkuse z umetnimi gnojili. Sestanek je bil poln navdušenja in pri članih veliko volje za naše delo.

Želimlje. Mesec marec je za nas nad vse žalosten. Dne 19. marca smo imeli občni zbor društva kmetijskih fantov in deklet, ki je imel izvoliti nov odbor vsled odhoda skoro vseh starih funkcionarjev.

Že leta 1926 nas je zapustil takratni agilni predsednik tov. Ivan Paznar in letošnji marec pa njegov brat France. Bil je izredno marljiv društveni delavec pri našem odru. Oba sta odpotovala v Kanado. Dne 23. marca nas je zapustil Franc Prammar, ki je odpotoval tudi v Kanado. Tudi ta je bil eden najagilnejših naših tovarišev.

Na dan 18. marca je odšel k vojakom tov. Kikel Franc in 27. marca Ciril Podržaj dotedanji društveni tajnik, dalje Paznar Filip in Vid Gradišar tako, da smo v skoro 14. dneh izgubili pet najboljših članov.

Želimo prvim, da se jim posreči v polni meri namen s katerim so odšli v daljino tujino in, da pridejo z dobrimi izkušnjami in zdravi tudi nazaj. Isto želimo tudi tovarišem, ki so odšli k vojakom.

Kostanjevica. V nedeljo 25. pretečenega meseca smo imeli sestanek društva kmetijskih fantov in deklet, ki se ga je udeležilo lepo število članov. Med fanti, ki so se udeležili nedeljskega sestanka je bilo opaziti veliko zanimanja in veselja za društvo. Tov. Bele jim je razložil smoter in namen društva in predlagal program dela, ki bi obstojalo v: 1. Prosvetnem delu a) predavanja, b) knjižnica in c) poučni izleti. 2. Spoznati člane z delovanjem v društvih (kako se vodijo društva in kaj imajo storiti posamezni funkcionarji i. t. d.). 3. Gojiti družabnost in uvesti po možnosti pevske vaje. Prirejali bomo večkrat članske sestanke, na katerih bomo čitali iz raznih listov n. pr. „Grude“, „Kmetovalca“ itd. razne članke in o njih debatirali.

Da imamo tudi pri nas precej težav s strani nasprotnikov, ki hujskajo proti našemu društvu je obsebi umevno, vendar bomo korakali našo pot naprej in se ne bomo dali motiti.

Savodenj. Društvo kmetijskih fantov in deklet ima svoj I. redni občni zbor v nedeljo 22. aprila tl. ob 2. popoldne v društvenem lokalu.

Žabnica. Občni zbor društva kmetijskih fantov in deklet se vrši v nedeljo 22. aprila tl. ob 1. popoldne v dvorani gasilnega doma. — Odbor.

Škocljan pri Turjaku. Društvo kmetijskih fantov in deklet ima svoj redni letni občni zbor 22. aprila t. l. ob 5. popoldne pri tov. Peterlinu. Dnevni red običajen. — Predsednik.

Iz Vel. Loke. Naše društvo kmečkih fantov in deklet je povabilo na 1. aprila t. l. zveznega delegata tov. Šimnovca, da nam je predaval o gibanju kmečkega pokreta. Predavanje se je vršilo na Rojah pri tov. Barletu ob jako številni udeležbi fantov in deklet. Najprej nam je podal historični pregled o razmerah Slovencev pod Italijo in njihov položaj, nato pa orisal smer in delo naših kmečkih mladinskih društev. Posebno zanimanje se je vzbudilo za nas

list „Gruda“, ki ga bomo skušali čim bolj razširiti. Upamo, da bo društvo postalo zopet agilnejše. Skušati bomo imeti še več podobnih predavanj. V nedeljo dne 13. maja t. l. pa priredi naše društvo na Pojah pri Veliki Loki veliko vrtno veselico v korist društva. Vabimo k tej prireditvi fante in dekleta, može in žene iz Vel. loške okolice, kakor tudi vse prijatelje od blizu in daleč, posebno pa vsa bratska društva.

Ljubljana. V ponedeljek 2. aprila se je vršil v tajniških prostorih „Zveze društev kmečkih fantov in deklet“ informativni sestanek društva „Mlade generacije“, ki je bil jako povoljno obiskan. Društvo ima pred vsem namen zbirati med mladino v Ljubljani kader novih borcev kmetske mladinske ideje. Sklenilo se je, ustanoviti diletantski oder, šahovski odsek, politično in govorniško šolo. Pokazalo se je veliko zanimanja in upamo, da bo društvo kos svoji nalogi.

Golo. V nedeljo dne 1. aprila t. l. smo imeli redni občni zbor našega društva. Udeležba je bila številna. Obiskali so nas tudi tovariši iz Želimelj. Po občnem zboru je nam predaval o gospodarskem položaju kmetskega sloja v državi delegat zveze iz Ljubljane. Za tekočo poslovno dobo je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik Janez Podlipec, njegov namestnik Ivanka Mavc, tajnik Ivan Podlogar, blagajnik Jože Kraljič, odborniki: Anton Mavc, Janez Mavc, Ivan Krnc in Matevž Golob, namestnici: Marija Golob in Angela Virant. Za nadzornika pa sta bila izvoljena šolski upravitelj Alojz Žorž in Jože Purkat.

Novemu odboru želimo, da bi uresničil vse one lepe naloge, katere si je društvo stavilo na občnem zboru kot program za bodoče delo.

Iz tajništva „Zveze“. Vsa bratska društva, ki so dobila prošle dni naše dopise, opozarjamo, naj nam točno in hitro odgovorijo. Veliko naših društev zadnje čase ne pošlje nobenih vesti, tako da ne vemo ali se gibljejo in delajo, ali so popolnoma zaspala. Vsa društva naj v najkrajšem času skličejo občne zборе, ako jih še niso imela, ali pa skličejo članske sestanke na katere bo prišel po mogočnosti predavat delegat Zveze.

Poziv. Naša mladina je že za praznik sv. Jožefa, za veliki ponedeljek in belo nedeljo napravila prve izlete. V teh dneh se napoti sem ali tja k oddaljenjšemu cerkvenemu opravilu. V prvih pomladanskih dneh človek s posebnim užitkom hiti v prosto naravo in uživa solnčno svetlobo in svobodo pogleda v oživljajoče se doline in planine. Gotovo bodo naši člani pozdravili organizacijo skupnih izletov, katerih se bodo udeležili članih večih društev kmečkih fantov in deklet iz raznih vasi. Dne 29. aprila 1928 priredi Zveza s pomočjo društev kmetskih fantov in deklet na Golem, v Škocijanu pri Turjaku in Želimljah skupen izlet na Kurašček. Pozivamo kmetsko mladino, posebno naša društva, da se tega izleta v čim večjem številu udeležijo. Najbližja postaja je Škofljica, od koder bomo šli po prvem vlaku skupno skoz Želimlje na Kurašček. Biciklisti se lahko peljejo do Želimelj in bodo lahko tam pri naših članih shranili bicikle do povratka. Istega dne se bo vršilo v vasi Potok na Kuraščku veliko politično zborovanje našega voditelja Ivana Puclja, katerega se bomo lahko tudi mi udeležili.

Pričakujemo, da se bo kmetska mladina številno odzvala temu našemu pozivu in prihitela tega dne na Kurašček proslaviti „Zelenega Jurija“.

Za odbor Zveze

Joško Blaž, predsednik.

RAZNOTEROSTI.

Jugoslavija in Italija je bil naslov predavanja, ki ga je imel dne 30. marca t. l. bivši srbski poslanik na Dunaju in Londonu in sedanji vodja srbske, kmetijske stranke Joca Jovanovič v Unionski dvorani v Ljubljani. Predavatelj je očrtal razmerje, ki vlada med obema državama in sicer od ustanovitve naše države dalje. Orisal je tudi ono dobo od l. 1914 to je od izbruha svetovne vojne, do l. 1918. Kot dober poznavalec razmer — saj je bil, kot je že omenjeno, odličen in vpliven srbski diplomat — je predavatelj navedel nagibe, ki so dovedli Italijo, da je Avstro-ogrski in Nemčiji napovedala vojno, pojasnil pakt, s katerim smo izgubili našo Primorsko ter vse ostale spletke naše nemirne sosedse.

Predavanje je bilo zelo dobro obiskano in predavatelj je žel za svoja izvajanja veliko odobravanje. **D.**

Prepoved točenja alkoholnih pijač v našem parlamentu? Narodni poslanec Dr. Milan Kostič, predsednik zveze trezne mladine, je zahteval na seji skupščine dne 23. marca, da se zapre skupščinski bife (restavracija), ker je ugotovil, da je šestokrat več poslancev v bifeju kakor v skupščini. Izrazil je svoje veliko nezadovoljstvo, ker nekateri poslanci prihajajo pijani v parlament in v tem stanju izzovejo nepotrebne konflikte. Narodni poslanci bi morali dajati dober vzgled v vseh ozirih in torej tudi kar se tiče treznosti.

L jugoslovanski-bolgarski večer v Ljubljani. Ni še dolgo od tega, ko je bil vsak, ki se je javno navduševal za zблиžanje z Bolgari, izpostavljen nevarnosti, da bo ožigosan kot „prevratni element“. Razmere so se — hvala bogu — zboljšale in tozadevno navdušenje ni več „greh“. Prednjačila je v tej stvari naša akademska mladina in sicer ona, ki studira v inozemstvu. Ta pojav je razumljiv. V tujini se človek otrese ozkega obzorja in postane velikopoteznejši, dalekovidnejši. Tudi domače politične razmere gleda človek iz tujine bolj stvarno in nepristrano. Ni čuda, da je postal problem jugoslovanskega-bolgarskega zблиžanja, ki se zdi nekaterim v domovini nerešljiv, izvedljiv. Naši akademiki so ustanovili posebno društvo v Parizu, ki ima predvsem namen pospeševati zблиžanje. S prireditvijo jugoslovanskega-bolgarskega večera v Ljubljani dne 8. marca t. l. pa je ta ideja dobila vidnejše oblike tudi v srcu Slovenije same. Večer sta priredila zakonca Gospodinov, ki sta prednašala nekaj bolgarskih narodnih pesem in orisala življenje bolgarske žene. Prireditvev je v splošnem dobro uspela. Pozdravljamo take prireditve kot propagando ideje zблиžanja vseh južnih Slovanov. **D.**

Vadi se varčevati že v mladosti, da boš imel v starosti kak priboljšek. Starost brez denarja se težje prenaša, kot mladost brez kruha.

Zaključek te številke 10. IV. Prihodnja številka se zaključi 10. V. 1928.

Glasilo Zveze društev kmetijskih fantov in deklet v Ljubljani. — Izdaja konzorcij „Grude“ v Ljubljani, Tisk J. Blasnik na nasl. v Ljubljani. — Za tiskarno odgovoren Mihael Rožanec.